

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL PAREIŠKĖJO VILNIAUS MIESTO APYLINKĖS TEISMO PRAŠYMO IŠTIRTI LIETUVOS RESPUBLIKOS STATYBOS ĮSTATYMO 3 STRAIPSNIO 2 DALIES 1 PUNKTO ATITIKTĮ LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI GRAŽINIMO

2019 m. lapkričio 27 d. Nr. KT55-S41/2019

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvaustė pareiškėjo Vilniaus miesto apylinkės teismo prašymą Nr. 1B-20/2019.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Konstituciniame Teisme gautas pareiškėjo Vilniaus miesto apylinkės teismo prašymas iširti, ar „Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte įtvirtinta nuostata, kad „statytojo teisė įgyvendinama, kai statytojas žemės sklypą, kuriame statomas statinys, valdo nuosavybės teise arba valdo ir naudoja kitais Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais pagrindais; šis reikalavimas netaikomas Aplinkos ministerijos nustatytais atvejais, kai nėra suformuoti žemės sklypai (atnaujinant (modernizuojant) pastatus, atliekant statinio kapitalinį ar paprastą remontą ir pan.)“ ta apimtimi, kuria statytojo teisių įgyvendinimo galimybės skiriasi priklausomai nuo to, ar statiniai stovi ant suformuotų valstybinės žemės sklypų, ar stovi ant nesuformuotos valstybinės žemės, neprieštarauja Konstitucijos 23, 29 straipsniams, konstituciniams teisinės valstybės ir proporcingumo principams“.

2. Pareiškėjas dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai į Konstitucinį Teismą kreipėsi sustabdęs civilinės bylos nagrinėjimą. Šioje byloje sprendžiamas ginčas dėl Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NŽT) 2019 m. gegužės

23 d. rašte išdėstyto atsisakymo duoti sutikimą statinių paskirties keitimui pagal ieškovo šioje civilinėje byloje pateiktą kapitalinio remonto projektą (toliau – Projektas) pagrįstumo ir minėto ieškovo teisės gauti iš Vilniaus miesto savivaldybės statybą leidžiantį dokumentą pagal parengtą Projektą be NŽT sutikimo.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

3. Pareiškėjas Vilniaus miesto apylinkės teismas prašo ištirti, ar Lietuvos Respublikos statybos įstatymo (2016 m. birželio 30 d. redakcija) 3 straipsnio 2 dalies 1 punktas tiek, kiek pagal jame nustatytą teisinį reguliavimą statytojo teisių įgyvendinimo galimybės skiriasi priklausomai nuo to, ar statiniai stovi suformuotuose valstybinės žemės sklypuose, ar valstybinėje žemėje nesuformuotuose žemės sklypuose, neprieštaruja Konstitucijos 23, 29 straipsniams, konstituciniams teisinės valstybės, proporcingumo principams.

4. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą teismo nutartyje, kuria kreipiamasi į Konstitucinį Teismą, turi būti nurodyti teismo nuomonės dėl teisės akto prieštaravimo Konstitucijai teisiniai argumentai.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pareiškėjo pozicija dėl teisės akto (jo dalies) atitikties Konstitucijai pagal normų turinį ir (arba) reguliavimo apimtį turi būti nurodyta aiškiai, nedviprasmiškai, prašyme turi būti išdėstyti argumentai ir motyvai, pagrindžiantys pareiškėjo abejonę, ar teisės aktas (jo dalis) prieštaruja Konstitucijai (*inter alia* 2006 m. kovo 29 d., 2014 m. rugpjūčio 28 d., 2018 m. balandžio 16 d. sprendimai). Konstitucinis Teismas taip pat ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad iš Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkto kyla reikalavimas, kad teismai, argumentuodami savo prašyme pateiktą nuomonę dėl įstatymo ar kito teisės akto (jo dalies) prieštaravimo Konstitucijai, neapsiribotų vien bendro pobūdžio samprotavimais ar teiginiais, taip pat tuo, kad įstatymas ar kitas teisės aktas (jo dalis), jų manymu, prieštaruja Konstitucijai, bet aiškiai nurodytų, kurie ginčijami teisės aktų straipsniai (jų dalys, punktai) ir kiek, jų nuomone, prieštaruja Konstitucijai, o savo poziciją dėl kiekvienos ginčijamos teisės akto (jo dalies) nuostatos atitikties Konstitucijai pagrįstų aiškiai suformuluotais teisiniais argumentais (*inter alia* 2017 m. vasario 9 d., 2019 m. sausio 10 d., 2019 m. liepos 10 d. sprendimai).

5. Pareiškėjas, ginčydamas Statybos įstatymo (2016 m. birželio 30 d. redakcija) 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai, teigia, kad dėl minėto teisinio reguliavimo jam kyla abejonė, ar juo nėra neproporcingai ir konstituciškai nepagrįstai apribojama asmenų, kurių statiniai stovi valstybinėje žemėje nesuformuotuose žemės sklypuose, nuosavybės teisė, taip pat ar nėra pažeidžiamas konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas.

5.1. Pasak pareiškėjo, dėl ginčijamo teisinio reguliavimo „<...> susidaro situacija, jog asmuo, kuris nuosavybės teise valdo statinius, esančius suformuotame valstybinės žemės sklype, norėdamas

įgyvendinti teisę atlikti remontą, kad išsaugotų savo daiktą ir jo vertę, ar atliekant kapitalinį remontą pakeisti pastatų paskirtį, siekiant ją suderinti su teritorijų planavimo dokumentais, to padaryti negali, nes Statybos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkto prasme neturi statytojo teisės, tuo tarpu paminėta Įstatymo nuostata leidžia pakeisti pastatų paskirtį, taip pat atnaujinti (modernizuoti) pastatus, atlikti statinio kapitalinį ar paprastąjį remontą tiems asmenims, kurių statiniai stovi ant nesuformuotos valstybinės žemės, kai tuo tarpu visiems kitiems ant valstybinės žemės stovinčių privačių statinių savininkams tokia galimybė nesuteikiama negavus civilinės teisės naudotis tuo žemės sklypu“. Pareiškėjas cituoja oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, jog „Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas suponuoja pareigą įstatymų leidėjui nustatyti vienodą (nediferencijuotą) teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų kategorijų, esančių vienodoje padėtyje, atžvilgiu, kai tarp tų asmenų kategorijų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas jų traktavimas būtų objektyviai pateisinamas“.

5.2. Pareiškėjo prašymo kontekste pažymėtina, kad dėl ginčijamo Statybos įstatymo (2016 m. birželio 30 d. redakcija) 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyto teisinio reguliavimo atitikties *inter alia* Konstitucijos 23 straipsniui pareiškėjas kelia vien bendro pobūdžio abejonę, ar ginčijamu teisiniu reguliavimu nėra neproporcingai ir konstituciškai nepagrįstai apribojama asmenų, kurių statiniai stovi valstybinėje žemėje nesuformuotuose žemės sklypuose, nuosavybės teisė.

Šiame kontekste pažymėtina, kad pareiškėjas nesiremia oficialiąja konstitucine doktrina dėl Konstitucijos 23 straipsnyje ginamos teisės į nuosavybę, jos turinio aiškinimo *inter alia* tuo aspektu, kad teisė į nuosavybę pagal Konstituciją nėra absoliuti, ji gali būti ribojama įstatymu *inter alia* dėl nuosavybės objekto pobūdžio, visuomenei būtino ir konstituciškai pagrįsto poreikio (*inter alia* 2013 m. gruodžio 20 d., 2016 m. birželio 7 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas taip pat ne kartą yra pabrėžęs, kad nuosavybė įpareigoja (*inter alia* 2000 m. gruodžio 21 d., 2016 m. birželio 7 d. nutarimai); teisės normomis reguliuojamų nuosavybės santykių subjektai paprastai turi ne tik tam tikras teises, bet ir atitinkamas pareigas (1997 m. balandžio 8 d. nutarimas, 2016 m. spalio 5 d. nutarimas Nr. KT25-N12/2016). Savininkas, turėdamas teisę valdyti nuosavybę, ja naudotis ir disponuoti, negali pažeisti įstatymų (*inter alia* 2002 m. kovo 14 d., 2016 m. birželio 7 d. nutarimai). Savininko pareigas lemia *inter alia* nuosavybės objektų specifika – įstatymų leidėjas gali, atsižvelgdamas į nuosavybės objektų ypatumus, nustatyti tam tikras šių objektų savininkų pareigas ir atsakomybę už jų nevykdymą (2013 m. balandžio 12 d., 2016 m. birželio 7 d. nutarimai).

5.3. Pareiškėjas neatsižvelgia į minėtas oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas ir nepateikia teisinių argumentų, kodėl pagal Konstituciją įstatymų leidėjas negalėjo nustatyti minėto ginčijamo teisinio reguliavimo atsižvelgdamas *inter alia* į tai, kad teisės normomis reguliuojamų nuosavybės santykių subjektai pagal Konstituciją, *inter alia* jos 23 straipsnį, paprastai turi ne tik tam tikras teises, bet ir atitinkamas pareigas, taip pat į tai, kad savininkas, turėdamas teisę valdyti nuosavybę, ja naudotis ir disponuoti, negali pažeisti *inter alia* įstatymų.

Pareiškėjas taip pat nepaaiškina, kodėl šiuo atveju pagal Konstituciją negali būti pateisinama skirtinga nuosavybės teisių įgyvendinimo (t. y. savininko teisė valdyti nuosavybę, ja naudotis ir disponuoti) apimtis, atsižvelgiant į tai, ar pastatai stovi suformuotuose valstybinės žemės sklypuose ar valstybinėje žemėje nesuformuotuose žemės sklypuose.

5.4. Pareiškėjo prašymo kontekste dėl ginčijamo Statybos įstatymo (2016 m. birželio 30 d. redakcija) 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyto teisinio reguliavimo atitikties *inter alia* Konstitucijos 29 straipsniui pažymėtina, kad pareiškėjas taip pat pateikia vien bendro pobūdžio abejonę, ar ginčijamu teisiniu reguliavimu nėra pažeidžiamas konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas.

Nors pareiškėjas cituoja kai kurias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas dėl Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo, tačiau jis nesiremia oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, kad „diferencijuotas teisinis reguliavimas, taikomas tam tikroms vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms, jeigu juo siekiama pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų arba jeigu tam tikrų ribojimų ar sąlygų nustatymas yra susijęs su reguliuojamų visuomeninių santykių ypatumais, savaime nelaikytinas diskriminaciniu; <...> vertinant, ar pagrįstai yra nustatytas skirtingas reguliavimas, būtina atsižvelgti į konkrečias teises aplinkybes; pirmiausia turi būti įvertinti asmenų ir objektų, kuriems taikomas skirtingas teisinis reguliavimas, teisinės padėties skirtumai“ (*inter alia* 2016 m. spalio 27 d. nutarimas Nr. KT28-N14/2016).

Pareiškėjas taip pat nepateikia teisinių argumentų, kodėl statinių savininkai, kurie nuosavybės teise valdo statinius, esančius suformuotuose valstybinės žemės sklypuose, ir kiti asmenys, kurių statiniai stovi valstybinėje žemėje nesuformuotuose žemės sklypuose, ginčijamo teisinio reguliavimo kontekste gali būti laikomi asmenų grupėmis, kurios galėtų (turėtų) būti traktuojamos kaip esančios vienodoje (panašioje) padėtyje Konstitucijos 29 straipsnio prasme; be to, pareiškėjas nepaaiškina, kodėl net ir tuo atveju, jei būtų nustatyta, kad šie asmenys gali būti laikomi esančiais vienodoje (panašioje) padėtyje, įstatymų leidėjas negalėjo nustatyti diferencijuoto teisinio reguliavimo jų nuosavybės teisių įgyvendinimo požiūriu, ir kodėl toks diferencijuotas teisinis reguliavimas negali būti objektyviai pateisinamas pagal Konstitucijos 29 straipsnį.

5.5. Pažymėtina ir tai, kad pareiškėjas nepateikia jokių teisinių argumentų dėl minėto ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties konstituciniams teisinės valstybės, proporcingumo principams.

6. Konstatuotina, kad pareiškėjas nepateikė teisinių argumentų, pagrindžiančių jo abejones dėl Statybos įstatymo (2016 m. birželio 30 d. redakcija) 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyto teisinio reguliavimo prieštaravimo Konstitucijos 23, 29 straipsniams, konstituciniams teisinės valstybės, proporcingumo principams.

7. Taigi pareiškėjo Vilniaus miesto apylinkės teismo prašymas neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatytų reikalavimų.

Jeigu prašymas neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnyje nustatytų reikalavimų, pagal šio įstatymo 70 straipsnį jis yra grąžinamas pareiškėjui. Prašymo grąžinimas neatima teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, kai bus pašalinti trūkumai.

8. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad yra pagrindas grąžinti pareiškėjui Vilniaus miesto apylinkės teismui prašymą ištirti ginčijamo Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkto tiek, kiek nurodyta, atitiktį Konstitucijos 23, 29 straipsniams, konstituciniams teisinės valstybės, proporcingumo principams.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25, 28 straipsniais, 67 straipsnio 2 dalies 5 punktu, 70 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

Grąžinti pareiškėjui Vilniaus miesto apylinkės teismui prašymą Nr. 1B-20/2019 ištirti, ar „Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte įtvirtinta nuostata, kad „statytojo teisė įgyvendinama, kai statytojas žemės sklypą, kuriame statomas statinys, valdo nuosavybės teise arba valdo ir naudoja kitais Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais pagrindais; šis reikalavimas netaikomas Aplinkos ministerijos nustatytais atvejais, kai nėra suformuoti žemės sklypai (atnaujinant (modernizuojant) pastatus, atliekant statinio kapitalinį ar paprastą remontą ir pan.)“ ta apimtimi, kuria statytojo teisių įgyvendinimo galimybės skiriasi priklausomai nuo to, ar statiniai stovi ant suformuotų valstybinės žemės sklypų, ar stovi ant nesuformuotos valstybinės žemės, neprieštarauja Konstitucijos 23, 29 straipsniams, konstituciniams teisinės valstybės ir proporcingumo principams“.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas